

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze diplomové práce

**Sociální služby a úloha nestátních organizací v sociálním
zabezpečení**

Bc. Monika Peřinová

© 2015 ČZU v Praze

Sociální služby a úloha nestátních organizací v sociálním zabezpečení

1 Souhrn

Diplomová práce se s ohledem na vybrané téma, v teoretické části zabývá, deskripcí a výkladem základních pojmů souvisejících se sociálními službami, rozbořem jejich právní úpravy, způsoby financování a dalšími důležitými specifiky, které se k sociální problematice vztahují. Dále pak vysvětluje základní principy fungování nestátních neziskových organizací v obecné rovině, vymezuje právní rámec, který tuto problematiku upravuje. Podrobněji se pak zaměřuje na neziskové organizace, které poskytují sociální služby a jejich spolupráci s veřejným sektorem, zejména při realizaci terénní sociální práce. V praktické části je prostřednictvím dotazníkové metody, provedeno šetření ve vyloučených lokalitách na území Jirkova, zaměřené především na důležitost poskytování terénních sociálních služeb neziskovou organizací a její úlohu ve vybrané lokalitě. Závěrem jsou zjištěné poznatky zhodnoceny, shrnuty a je navrženo konkrétní doporučení k zefektivnění činnosti v oblasti terénní sociální práce.

Klíčová slova: nezisková organizace, sociální péče, sociální zabezpečení, sociální služba, veřejná služba, sociální pracovník, uživatel, veřejný sektor, terénní sociální práce

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem této diplomové práce je objasnit úlohu a činnost nestátních neziskových organizací v oblasti sociální práce. Podrobněji se tato práce bude pak zabývat vybranou nestátní organizací konkrétně občanským sdružením a jeho působením v rámci terénního programu ve vyloučených lokalitách na území Jirkova V rámci hlavního cíle je pak záměrem zjistit, zmapovat a analyzovat úlohu praktické práce terénních sociálních pracovníků z neziskové organizace a jejich spolupráci s veřejnými institucemi.

Prvním dílčím cílem je, zjistit míru spokojenosti se sociální službou poskytovanou neziskovou organizací prostřednictvím terénního programu. Druhým dílčím cílem, je zjištění, zda cílová skupina obyvatel žijící ve vyloučených lokalitách v případě, že se dostanou do nepříznivé sociální situace, ví o možnosti vyhledat pomoc veřejných institucí a neziskových organizací. Třetím dílčím cílem bude zjistit, zda si uživatelé či potenciační uživatelé myslí, že sociální služby ve vybraném regionu jsou poskytovány kvalitně. Čtvrtým dílčím cílem, je zjištění úrovně spolupráce mezi pracovníky veřejných institucí a neziskových organizací právě při poskytování terénních sociálních služeb ve vyloučených lokalitách vybrané cílové skupině. Dle metodiky bude diplomová práce rozdělena na dvě části teoretickou a praktickou. V teoretické části bude použita analýza odborných materiálů týkající se daného tématu, bude to zejména odborná literatura, právní předpisy, metodické příručky a internetové zdroje. Získané informace budou za pomoci syntézy na základě souvislostí poskládány do logických celků.

V Praktické části bude pro účely výzkumného šetření zvolena kombinace kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Úvodem této části bude stručná charakteristika vybrané lokality. Obsahovat bude popis kvalitativní metody polostrukturovaných rozhovorů, které budou uskutečněny se sociálními pracovníky veřejných institucí, sociální pracovníci neziskové organizace a se dvěma uživatelkami vybrané sociální služby. Metoda rozhovoru bude předcházet dotazníkovému šetření. Vyhodnocení odpovědí, které budou zaznamenány do záznamových archů, bude klíčové pro sestavení a formulaci dotazníkových otázek, které budou užity při samotném šetření přímo v terénu. Další metodou, která teda bude z metodologického hlediska pro kvantitativní výzkum zvolena, je dotazníková metoda, která umožňuje získat přesné a objektivní informace. Vlastnímu sběru dat bude předcházet mapování terénu, oslovení sociálních pracovníků z veřejného i neziskového sektoru a navázání kontaktu s obyvatelstvem ve vyloučených lokalitách,

úkolem tohoto bylo ověření nosnosti výzkumného nástroje. Závěry ze šetření budou zpracovány do tabulek a posléze náležitě zpracovány a vyhodnoceny.

3 Výsledky a diskuze

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zjistit prostřednictvím sociální služby poskytované neziskovou organizací, konkrétně terénním programem, její fungování v praxi, úlohu při působení v této oblasti a úroveň spolupráce s veřejným sektorem.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit, zda jsou obyvatelé vyloučených lokalit s poskytováním terénní sociální služby neziskovou organizací prostřednictvím terénního programu spokojeni. Odpovědí na otázku, jestli uživatelé či potenciální uživatelé vnímají poskytování terénních sociálních služeb jako důležitý aspekt, byla ověřena potřebnost realizování terénních sociálních služeb ve vyloučených lokalitách. Obecně lze usuzovat, že terénní služba a terénní sociální pracovník jsou často odrazovým můstkem k podchycení a odhalení příčin problémů, což si dle šetření myslí i uživatelé služby.

Druhým dílčím cílem bylo zjišťování toho, jestli obyvatelé vyloučených lokalit ví obecně při náhle se vyskytlé nepříznivé sociální události, o možnosti vyhledání pomoci sociálních služeb, ať už veřejných institucí či neziskových organizací. Z provedeného šetření vyplývá, že obyvatelé vyloučených lokalit, tyto informace mají a ve většině případů by se obrátili na neziskovou organizaci.

Třetí dílčí cíl byl zaměřen na spokojenost z kvalitou poskytovaných na vybraném území, na položenou otázku. Odpovědělo ano 63 % dotázaných a na doplňující, která ověřovala úspěšnost při řešení nepříznivých situací uživatelů, většina dotázaných odpověděla, že došlo ve spolupráci se sociální službou působící na území Jirkova k vyřešení jejich problémů.

Čtvrtý dílčí cíl byl stanoven za účelem zjištění úrovně spolupráce sociálních pracovníků veřejných institucí a terénních sociálních pracovníků při poskytování terénních služeb ve vyloučených lokalitách. Lze shrnout, že zvolenými tazatelskými otázkami bylo zjištěno, že komunikace na území Jirkova, při realizování terénní sociální práce probíhá na velmi dobré úrovni, všechny sociální pracovnice ji vnímají jako přínosnou a pokládají za důležitou, zejména při poskytování služeb přímo v terénu, či na společném setkávání z důvodu komunitního plánování.

Autorka diplomové práce doporučuje, udržení spolupráce na stávající úrovni i nadále spolupracovat v rámci komunitního plánování za účelem rozvíjení dobrých vztahů. Dále by bylo s ohledem na prováděnou depistáž a zjištění v terénu, jistě přínosné organizovat společné akce ve vyloučených lokalitách z důvodu užšího navázání se na potenciální

uživatelé a včasného odhalení jejich problémů. Získání důvěry cílové skupiny není snadné a z dotazníkového šetření vyplynulo, že se v případě problémové situace obyvatelé vyloučených lokalit spíše obrazejí na neziskové organizace. Pro zefektivnění terénní sociální práce tedy autorka doporučuje, již výše zmíněné pořádání společných akcí veřejných institucí a neziskových organizací ve vyloučených lokalitách. Za účelem větší vzájemné propojenosti spolupracujících veřejných institucí a také přiblížení se více potencionálním uživatelům v jejich přirozeném prostředí. Skrze tyto akce budou obyvatelé, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením dostatečně informováni o všech sociálních službách působících na území Jirkova, což může přispět k tomu, že se na instituce obrátí včas, již v počátku své nepříznivé situace a nebude docházet k jejímu prohlubování a kumulování problémů. Akce mohou být také pořádány za účelem primární prevence.

Závěrem může autorka říci, že během navazování kontaktu s osobami ve vyloučených lokalitách byla patrná potřeba terénní sociální práce v těchto lokalitách, neboť osob ohrožených sociálním vyloučením neustále přibývá, tito lidé jsou chyceni v dluhových pastích, předražených nájmech, v nemožnosti uplatnění na trhu práce, v nevyhovujících a nepodněných bytových podmínkách. Navázání spolupráce s terénním sociálním pracovníkem je pro ně často prvotním krokem na dlouhé cestě k odstranění a rozklíčování jejich problémů. Proto si autorka myslí, že je velmi zásadní, aby nestátní neziskové organizace, které terénní služby poskytují měly v budoucnu větší jistotu finančních zdrojů k zajištění jejich řádného fungování a byly považovány veřejnými institucemi za rovnocenné partnery při působení v oblasti sociální práce.

4 Seznam použitých zdrojů

- BOUKAL, P. Nestátní neziskové organizace: teorie a praxe. Praha: Oeconomica, 2009. 304 s. ISBN 978-80-245-1650-9.
- ČÁMSKÝ, P., SEMBDNER, J., KRUTILOVÁ, D. Sociální služby v ČR v teorii a praxi. Praha: Portál, 2011. 264 s. ISBN 978-80-262-0027-7.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
- HYÁNEK, V.; PROUZOVÁ, Z.; ŠKARABELOVÁ, S. Neziskové organizace ve veřejných službách: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 293 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-802-1044-234.
- JANOUSHKOVÁ, K. Profesionální dovednosti terénních sociálních pracovníků: sborník studijních textů pro terénní sociální pracovníky. Vyd. 1. Editor Dana Nedělníková. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. 401 s. ISBN 978-807-3685-041.
- KOLDINSKÁ, K. Sociální právo. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. xv, 176 s. ISBN 978-80-7179-620-6.
- KRUTILOVÁ, Dagmar; ČÁMSKÝ, Pavel; SEMBDNER, Jan. *Sociální služby. Tvorba a zavádění Standardů kvality poskytovaných sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2008, 223 s. ISBN 978-80-254-3427-7.
- MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. 2. vyd., přeprac. Praha: Portál, 2008.
- MATOUŠEK, Oldřich. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. Vyd 1. Praha: Portál, 2007. 183 s. ISBN 978-807-3673-109.
- MATOUŠEK, Oldřich. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- TRÖSTER, Petr. Právo sociálního zabezpečení: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. 6., podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. 290 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-473-5.